

Darba ietekme uz sabiedrības veselību

Darbs ir pazīstams kā viens no vissvarīgākajiem cilvēku veselības stāvokļa noteicošajiem faktoriem. Tam jābūt atspoguļotam Eiropas sabiedrības veselības pārraudzības sistēmās. Tāpēc DARBS/VESELĪBA projekts ir izstrādājis indikatorus, lai parādītu, kā darbs ietekmē sabiedrības veselību, un lai veicinātu ar darbu saistītās veselības pārraudzības īstenošanu Eiropas līmenī.

Ar darbu saistītās veselības pārraudzības nodoms projektā bija definēt saistību ar jau eksistējošajām pārraudzības sistēmām, īpaši arodveselības un drošības jomā, kā arī darba kvalitātes jomā. Tas ir parādīts diagrammā 1.

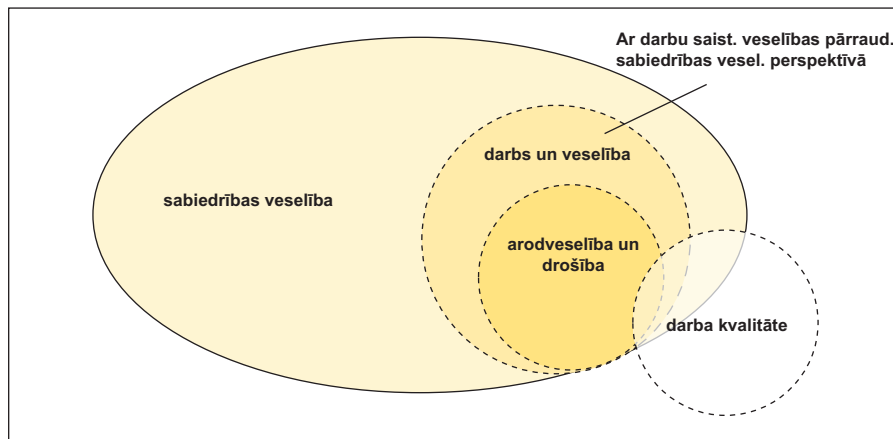

Diagramma 1: Ar darbu saistītās veselības pārraudzības kompetence sabiedrības veselības perspektīvā.

Veselības pārraudzība kā politisks cikls

Ar darbu saistītajai veselības pārraudzībai ir jānodrošina pārskats par darba spēka veselības stāvokli. Šīs informācijas izmantošana palīdzēs veikt nepieciešamos pasākumus un izstrādāt vajadzīgās rekomendācijas darba veselības uzlabošanai. Politiski var izmantot veselības pārraudzību kā instrumentu noteikto mērķu izvirzīšanai un šo mērķu īstenošanas kontrolei. Vispārīgajam darbību kursam ir jābūt paredzētam dažādām vidēm, tādām kā darba vieta, dzīves vietas vai skolas, kur augstā līmeņa stratēģiskā politika ir piemērota noteiktajām vidēm un ieviestas attiecīgās darbības, kas galu galā ietekmē cilvēkus tādās vidēs un sabiedrības veselību kopumā. Veselības ietekmes gala rezultāts ietekmē savukārt jaunu politiku. Šo var nosaukt par politisku ciklu (Diagramma 2.).

Sekojošais politiskais cikls ir paredzēts speciāli tādai videi kā darba vieta (Diagramma 3.):

- Sekojošās politiskās līnijas mūsdienās visvairāk ietekmē darba vietu un sabiedrības veselību.
- Saslimstības novēršanas menedžments
 - Nelaiemes gadījumu darba vietās un arodsaslimšanu novēršana
 - Veselības nevienlīdzību samazināšana (veselības rādītāju atšķirības dažādu sociāli ekonomisko grupu starpā)
 - Sociālās iekļaušanas veicināšana
 - Darba apstākļu uzlabošana
 - Veselības stiprināšanas veicināšana
 - Nespējības menedžmenta efektivitātes paaugstināšana
 - Būtiskā darba kvalitātes paaugstināšana
 - Starptautiskās sadarbības līgumu un noteikumu paaugstināšana

Diagramma 2: Politiskais cikls dažādās vidēs.

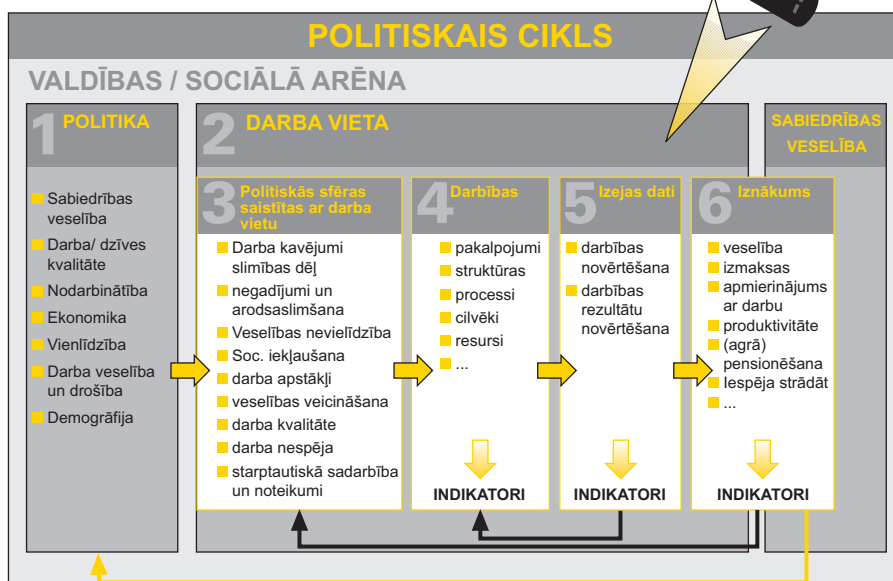

Diagramma 3: Ar darbu saistītās veselības pārraudzības modelis sabiedrības veselības perspektīvā. Šis modelis rāda darba un veselības laukumu plašākās politiskās vides kontekstā: Valdības arēna izvirza politiskas stratēģijas, ietverot plašu spektru (piem. Sabiedrības veselību, dzīves kvalitāti, vienlīdzību, arodveselību un drošību). Tie ietver sevī sfēras, kas ir svarīgas darba vietai, tādās kā veselības nevienlīdzības samazināšana, saslimstības novēršanas menedžments, darba apstākļu uzlabošana, kas savukārt ietekmē darba spēka veselību. Šis process var būt novērots ar veselības pārraudzības sistēmu. Indikatori atspoguļo darbības, kas ir veicamas darba vietās, un gala rezultātu.

Politiskais cikls slimību novēršanas menedžmentam

Kā funkcionē tāds politisks cikls ar darbu saistītās veselības pārraudzības ietvaros, piemēram, kā saslimstības novēršanas menedžmenta sfērā? Ja valdība saskarās ar augstiem saslimstības rādītājiem, tā var ieviest vajadzīgos saslimstības darbā novēršanas pasākumus, piemēram, atbalstot darba veselības uzlabošanai paredzētās darbības vai nodrošinot vadības apmācību, un veicināt ātrāko atgriešanos darbā, piemēram, novērtējot rehabilitācijas vajadzību agrākajā posmā. Rezultātā uzlabojas darba apstākļi, atveseļošanās notiek ātrāk, un strādājošie cilvēki izbauda labāko dzīves kvalitāti. Gala iznākums sabiedrības veselībai nozīmē saslimstības rādītāju un slimības pabalstu izmaksas samazināšanos. Katra no šīm pakāpēm var būt atspoguļota ar darbu saistītās veselības pārraudzības sistēmā. Katrai sfērai ir izstrādāti tādi indikatori, kas ir piemēroti attiecīgā politiskā cikla novērošanai.

DARBS/VESELĪBA projektā ierosinātie indikatori

Lai varētu ieviest ar darbu saistīto veselības pārraudzību Eiropas līmenī, ir vajadzīgs īss iespējamo indikatoru skaits. Tie ir apkopoti Tabulā 1. Tos atlasīja un novērtēja eksperti sabiedrības veselības, darba veselības un drošības, darba inspekcijas un sociālās apdrošināšanas jomā. Veselības un veselības sitēmas gala iznākuma indikators rāda darba apstākļu sekas. Tāpēc dažos aspektos šie indikatori ir jāizmanto ekonomikas sektoros un profesijās, lai parādītu, cik cieši ir saistītas slimības ar darbu. Izmantojot piedāvāto sarakstu, veselības pārraudzības sistēma varētu izstrādāt aptuvenu nacionālo un Eiropas problēmu indikāciju, kas ir saistīti ar veselību darbā. No detalizētās analīzes varētu pat noteikt darbības plānu.

Datu salīdzināmība

Pieejamiem datiem ir jābūt salīdzinātiem piesardzīgi. Datu vākšana nav pilnīgi precīza, tādos gadījumos kā arodslimības, nelaimes gadījumi darbā vai darba kavējumi slimības dēļ, dati ir stipri atkarīgi no noteiktās vides struktūras un organizācijas un citiem vietējiem faktoriem katrā valstī. No citas puses, aptauju rezultāti no dažām valstīm, piemēram, Eiropas aptauja par darba apstākļiem objektīvāki, kaut gan kultūras atšķirības var arī ietekmēt atbildes uz aptaujas jautājumiem. Veicot dažādu valstu salīdzinājumu ar jau minēto indikatoru palīdzību, ir jāņem vērā šīs problēmas. Tas varētu būt ieteicams, nekā tendenču izmaiņu novērošana katrā valstī noteiktajā laika periodā.

Tabula 1: Indikatoru saraksts

Vispārēji indikatori	Darbības indikatori	datu īpašn.
Nelaimes gadījumi darbā	Sk. ESAW darbības definīcijas; piem. smago nelaimes gadījumu darbā biežums	Eurostats
Arodslimības	Sk. EODS darbības definīcijas; piem. atzīto arodslimību skaitli saskaņā ar ekonomikas sektoru un slimību skaitli uz 100.000 nodarbināto, kurus aptver atzīta sistēma	Eurostats
Ar darbu saistītais veselības risks	Nodarbināto % , kas uzskata, ka viņu darbs ir bīstams viņu veselībai vai drošībai	Eiropas fonds
Darba kavējumi saslimšanas dēļ	Nodarbināto % neierašanās darbā savas slimības, negadījuma vai pagaidu darba nespējas dēļ	Eurostats
Darba nespēja	piem. relatīva varbūtība, ka cilvēki ar nopietnām slimībām paliek darbā; % nodarbināto apgalvo, ka viņiem ir ilgstošas veselības problēmas vai darba nespēja profesijas dēļ	Eurostats
Slimību biežums	piem. saslimstība (izplatība vai biežums) saskaņā ar Starptautisko slimību klasifikāciju profesijās un ekonomikas sektoros	Dati pašlaik nav pieejami
Darba kvalitāte	piem. darba apstākļu dažu aspektu rādītāji (fiziskie darba apstākļi, psiholoģiskie darba apstākļi, darbs vienātnē, darba intensitāte)	Eurostats Eiropas fonds
Veselības veicināšanas pasākumi darba vietā	piem. % uzņēmumu, kas veicina veselības uzlabošanu darba vietā	Dati pašlaik nav pieejami
reintegrācija / rehabilitācija	piem. % uzņēmumu un institūciju, kas nodrošina personāla reintegrācijas pasākumus (īpaši personālam ar invaliditāti), kad viņi atgriežas darbā pēc ilgākās slimības	Dati pašlaik nav pieejami
Darba drošības un veselības noteikumu ieviešana i	piem. % Starptautiskās Darba organizācijas darba veselības un drošības konvenciju, kas ir ratificēti dalībvalstīs % uzņēmumu, kas izpilda likumdošanas prasības	SDO
Izdevumi arodveselības un drošības pasākumiem	piem. % no NK/IK vai % no vispārējiem izdevumiem veselības nolūkiem	Dati pašlaik nav pieejami

Abreviātūra: EODS = European Statistics on Occupational Diseases (Eiropas arodslimību statistika), ESAW = European Statistics on Accidents at Work (Eiropas nelaimes gadījumu darbā statistika), ILO = International Labour Organization (Starptautiskā Darba Organizācija)

Projektā piedalījās eksperti no 14 Eiropas valstīm, projekta koordinators bija BKK Federal Association, Vācija. Pārskats un papildus informācija ir pieejami WORKHEALTH@bkk-bv.de un www.enwhp.org (meklēšanas atslēgvārds: WORKHEALTH). Projektu WORKHEALTH (DARBS/VESELĪBA) atbalstīja Eiropas Komisija (2002-2004). Eiropas Komisija un personas, kas piedalījās projektā nav atbildīgi par šīs informācijas izmantošanu. Print 2005

LV

